

PAPER DETAILS

TITLE: Okul Öncesi Egitim Programi Ile Ilkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programinin Sarmalliginin
Incelenmesi

AUTHORS: Sukran Ucus,Irem DEMIRBAS

PAGES: 1084-1105

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/395208>

Okul Öncesi Eğitim Programı İle İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programının Sarmallığının İncelenmesi

Examination of the Spirality of the Preschool Curriculum and 1st Grade Social Studies Curriculum*

Şükran UÇUŞ GÜLDALİ**, İrem DEMİRBAŞ***

Öz: Okul öncesi eğitim çocuğa ilkökula hazırlık sürecinde temel yaşam becerilerini öğretmekle yaşamaya hazırlar. Çocuğun yeni olay ve durumlara nasıl tepki vereceği, yeni tanıştığı kişilerle nasıl iletişim kuracağı ve topluma nasıl uyum sağlayacağı okul öncesi eğitim programı ile sunulmaktadır. Hayat Bilgisi öğretim programında da ön planda tutulan bu özellikler çocuğun yaşamından kesitler sunarak öz benliğinin farkına varmasına yardımcı olur. Böylece çocuk öz güveni yüksek, öğrenmekten keyif alan birey olarak yetişecektir. Bu çalışmada, 36-72 aylık çocukların eğitimini kapsayan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programı arasındaki sarmallık ilişkisini belirlemek amaçlanmıştır. Mevcut araştırmada sarmal program, kazanımlar arasında ardışıklık ilkesini göz önünde bulunduran ve kazanımların tekrar öğretilmesini amaç edinen bir programlama yaklaşımıdır. Bununla beraber kazanımlara ilişkin oluşturulan değerler ve beceriler ele alınmıştır. Bu araştırmanın yöntemi tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak belirlenmiştir. Araştırmada Okul Öncesi Eğitim Programı ile Hayat Bilgisi Öğretim Programı arasındaki sarmallık ilişkisi doküman analizi yöntemi ile karşılaştırmalı olarak incelenerek, kazanımlar arasındaki sarmallık ilişkisi ortaya konmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu internet sayfasından elde edilen mevcut 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2017 1. Sınıf Hayat Bilgisi öğretim programı oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programları, gelişim alanları/ ünite, kazanımlar ve göstergeler, amaçlar, program temel özellikleri, beceri ve değer açısından karşılaştırılarak, iki program arasındaki sarmallık ilişkisi tespit edilmiştir. Bu sonuç kapsamında öğretmenlerin her iki programdaki kazanımları ne düzeyde ve nasıl kazandırdığının tespit edilerek gelecek programların sarmallık perspektifinde tasarlanması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim programı, Hayat Bilgisi öğretim programı, sarmallık

Abstract: The preschool education prepares the child to live by teaching basic life skills in the primary school preparation process. How the child will react to new events and situations, how to communicate with new acquaintances and how to compose them will be presented in the preschool curriculum. These features, which are held on the frontline in the social studies curriculum, help the child to become aware of the self by offering cross-sections from the life of the child. Thus, the child has high self-esteem and will enjoy learning. In the current study, a spiral curriculum is an approach that considers the principle of succession between objectives at the re-teaching of objectives to scaffold learning for children. In the context of objectives, values and skills were also investigated regarding spirality. In this study, it was aimed to determine the spontaneous spirality and relationship between the preschool curriculum developed in 2013 covering the education of children aged 36-72 months and social studies curriculum (K-1) developed in 2017. In the study, the spiral relation between Preschool Education Program and Social Studies Curriculum (K-1) is examined the spiral relationships comparatively with document analysis method in a qualitative strand. The sample group of the current study constitutes all the components of both curricula provided from the website of Turkish National Education Board. Within the scope of the research, it was revealed out that there is a spiral relationship between two curricula mostly centering social-emotional development and cognitive development regarding unit/development areas, acquisition, course time, objectives, program features, skill and value. Within the scope of this result, it is suggested to determine to

*Bu çalışma 8-11 Mayıs 2017 arasında gerçekleşen 16. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Yard. Doç. Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırşehir-Türkiye, e-posta: sukranucus@gmail.com

***Yüksek Lisans Öğrencisi, Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırşehir-Türkiye, e-posta: demirbasirem570@gmail.com

what extent and how teachers imply for practice for these objectives in both curricula to support designing future curricula within the spiral perspective.

Keywords: Preschool education curriculum, social studies curriculum, spirality

Giriş

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden ilkokula başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan bedensel, psiko-motor, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, kişiliğin şekillendiği, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitim sürecidir (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2002). İlkokula geçiş süreci okul öncesi eğitimde önemli meselelerden biri olarak karşımıza çıkar. Çocukların okul öncesi sürecini etkileyen çoklu faktörler okul olgunluğunu yordama açısından da önem arz etmektedir. Bu kapsamda eğitim programı, öğretmen, öğrenme ortamı çocuğun gelişimi ve eğitimi için önemli dinamikler olarak nitelendirilir (Dunlop ve Fabian, 2007; NCCA, 2016).

Çocuklar okul öncesi dönemden sonra ilkokula başladıklarında keskin farklılarla karşılaşır, bazı ülkeler bu sert geçişi engellemek için ve eğitimsel devamlılık kapsamında bütünsel program geliştirmeye çalışırlar. Erken çocukluk ile ilkokul arasındaki kurulacak güçlü bir köprü ve sarmal eğitimsel devamlılık pozitif öğretmen-öğrenci ilişkileri ve öğrenme ortamları sağlar (Woodhead ve Oates, 2007). Eğitim programları da sarmal yapı kapsamında gelişimsel gerilikler ya da olağanın üstünde ilerlemeleri içeren ihtiyaçlar ve yeterlilikler açısından geniş farklılıklar taşır (OECD, 2004). Okul öncesi eğitim programları aileye ilişkin bilgi birikimi, kültürle harmanlanan değerler, bilgi ve beceriler ile ilişkilendirilir. Woodhead ve Oates (2007) uluslararası kapsamda okul öncesi programlarının öğrenme alanlarını organize etme eğiliminde olduğunu vurgularken, ilkokullarda bir ders ya da bir program alanına yoğunlaşıldığını ifade etmiştir. Dunlop (2013) ise okul öncesi eğitimi programı ve ilkokul programı arasındaki geçiş farklılığını önemli ve gelişimi etkileyen bir farklılık olarak vurgularken (aktaran NCCA, 2016), Wood (2014) eğitimcilerin ilkokulun ilk yıllarında bu farklılığı çocukların aleyhine olumsuz şekilde deneyimlediklerini ifade etmiştir. Okul öncesindeki oyun temelli yaklaşımlar ile ilkokul eğitim programının talepleri arasında farklılığın bu gerilimi tetiklediğinin altı çizilmiştir (aktaran NCCA, 2016).

Okul öncesi eğitim programı, genel ve belirlenmiş özel amaç ve kazanımları olan, öğretmenin gün içerisinde bu amaçları çocuklara kazandırmaya çalıştığı etkinlikleri barındıran, öğrenmenin gerçekleştiği, organize edilmiş eğitimsel çerçeve veya yapıdır. Bu program; çocuğun tüm gelişim basamaklarını (bilişsel, sosyo-duygusal, psiko-motor, öz bakım, dil) destekleyecek, zorunlu okul çağına temellerini oluşturan becerileri ve yeterlilikleri geliştirilebilecek esnek, çocuk merkezli, eklektik ve sarmal yapı özelliklerine sahiptir. Kazanım ve göstergeler temel alınarak yapılandırılmıştır (Köksal, Balaban-Dağal ve Duman, 2016; MEB, 2013; Özsrkıntı, Akay ve Yılmaz-Bolat, 2014). Okul öncesi eğitim programı özellikle temel yaşam becerilerinin öğretiminde ve çocuğu çeşitli faktörler (fizyolojik, zihinsel, çevresel, duygusal) açısından ilkokula hazırlamayı ön planda tutmuştur.

Okul öncesi dönemde çeşitli gelişim alanları açısından yeterli hazırbulunuşluğa sahip olan çocuk, ilkokulda bu yeterliliklerine akademik becerileri katarak gelişip ve değişmeye devam eder. Çocuğa hayatın kendisinin veya hayata dair temel ve toplumsal yaşam becerilerinin verildiği Hayat Bilgisi derslerinde birey sosyal bir varlık olarak bütüncül olarak gelişmeye devam eder (Binbaşoğlu, 2003; Sönmez, 2005). Hayat Bilgisi, iyi bir insan, iyi bir vatandaş yetiştirme amacı taşıyan, birey-toplum-doğa konularını kaynaştırarak, geçmiş-bugün-gelecek bağlamında köprü görevi gören, çocuğun toplumsal yaşama dengeli uyumunu kolaylaştıran, sosyal bilimler ve doğa bilimlerini bütüncül anlayışla sunan dirik bilgiler bütünüdür (Aladağ, 2016; Binbaşoğlu, 2003; Sağlam, 2015; Sönmez, 2005). Türkiye’ye özgü karakteristik bir ders olan Hayat Bilgisi dersi, sosyal bilgiler dersi için hazırlayıcı bir ders olarak karşımıza çıkarken, Alman eğitim sisteminde “Sachunterricht” diye isimlendirilen ders örnek alınarak yapılandırılmıştır (Pamuk ve Pamuk, 2016; Sağlam, 2015). Bu bağlamda uluslararası alanda ilkokulda sosyal bilgiler dersi temel alınarak inceleme yapılmaktadır. Bununla beraber Türkiye’de okul öncesi dönemde sosyal bilgiler eğitimine bakıldığında sınırlı sayıda çalışma yer almakta ve yeterince önemsenmeyen bir

çalışma alanı olduğu ortaya çıkmaktadır (Akhan ve Şimşek-Çetin, 2015; Aktın, 2014; Coşkun-Keskin ve Daysal-Ersoy, 2012; Coşkun-Keskin ve Kırtel, 2012; Tuğrul ve Güler, 2007). Tuğrul ve Güler (2007) de okul öncesi programlarında açıkça ifade edilen veya vurgulanan bir sosyal bilgiler eğitiminden bahsedilmediğini, ancak okul öncesi eğitimin genel amaçlarının, eğitim programı kazanımlarının Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler eğitimine elverişli olduğunu vurgulamışlardır (Tuğrul ve Güler, 2007).

Erken çocuklukta sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili en çok çalışmanın olduğu ülke ABD'dir. ABD'de erken çocuklukta sosyal bilgiler öğretimi kendi içerisinde bütünleşmiş alanlar ve disiplinler altında yer vermektedir. Sosyal deneyimler ve aktiviteler yoluyla, tarih, coğrafya, sosyoloji, ekonomi, kültür, küresel ve güncel konular çatısı altında insan grupları ve toplumsal yapıyla ilgili içeriğin yapılandırılması öngörülmektedir (Mindes, 2014; Wallace, 2005). Küçük yaşlarda etkili bir sosyal bilgiler programının demokratik hayata vatandaşlar hazırlamak için dört temel ve kritik amaç üzerine yapılandırılmaktadır: Bilgi, beceriler, değerler ve vatandaşlık. Bu bağlamda eğitim programı; milletin demokratik değerleri kucaklayan vatandaşları geliştirmek, bireylere global sorunları çözmeye yardım etmek için eleştirel düşünme ve problem çözme gibi gerekli becerileri kazandırmak için tasarlanır (Wallace, 2005). Ayrıca içerik ve süreç, genel amaçlar ve kazanımlar doğrultusunda insanların diğer ailelerle, farklı gruplarla, sınıflarla, topluluklarla ve dünya ile nasıl etkileşim ve entegrasyon kurduğu üzerine de yapılandırılır.

Küçük yaşlarda sosyal bilgiler eğitimi çocuklar için demokratik toplumun tanıtımını sağlayarak ve sosyal deneyimler kazandırarak sosyal gelişim alanlarını güçlendirir (Mindes, 2014). 21yy.'da, çocukların küçük yaşlardan itibaren geniş yelpazede sözleşmelere ve kurallara değer veren, toplumdaki farklılıklara ve çeşitliliğe saygı gösteren bireyler olarak yetişmesi beklenmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler eğitim programında büyük fikirler, çocukların ilgili sosyal dünyalarında derin anlamlar kurmak için kullanılırlar. Ayrıca eğitim programını çocukların yaşadıkları bölgedeki ve şehirdeki meselelerin yanı sıra sınıftaki ve okuldaki problemleri çözebilecek şekilde destekler (Mindes, 2005). Çocuklara sosyal alan eğitimi kendileri, çevrelerinde insanlar, yaşadıkları yakın çevre hakkında bilgi birikimi ve beceri edinmelerini sağlar. Kostelnik, Soderman ve Whiren (2011) çocukların doğumdan itibaren 8 yaşına kadar ilişkilerin nasıl kurulduğu ve grup içi ilişkilerini nasıl sürdürüleceğini keşfettiklerini vurgulamışlardır (Kostelnik, Soderman ve Whiren, 2011). Sosyal bilgiler sosyal gelişimde tüm alanları bütünleştiren ve sosyal gelişimin uzantısı bir taslak görevi görür. Modern dünyadaki sosyal faktörler çocukları toplum içinde sorumlulukları paylaşmaya ve buna ilişkin farkındalık sahibi olmak hatta bununla ötesinde evde, okulda ve toplumda iyi vatandaşlar olmak için zorlar. Bu kapsamda hazırlanacak eğitim programının bütünleşik olması gerektiği; zaman, sürdürülebilirlik ve değişim yapılarının üzerine kurulması gerektiği vurgulanmıştır (Kostelnik, Soderman ve Whiren, 2011). Bu bağlamda eğitimsel sürdürülebilirlik adına sarmal yaklaşımın önemi ortaya çıkmaktadır.

Sarmal yaklaşım genel itibarıyla program geliştirmede içeriklerin düzenlenmesi aşamasında kullanılan yaklaşımlardan birisidir. Yeni öğrenilenlerin ön öğrenmeler üzerine inşa edilmesi temeline dayanmakta olup (Sönmez, 2007), ardışıklık ilkesini göz önünde bulunduran ve öğrenmelerin tekrar edildiği bir programlama yaklaşımı olarak da ifade edilebilir. Öğrenmeler ve öğrenme çıktılarının birbiri üzerine kurulu olduğu sarmal programda; öğrenme süreci yapısı ve kapsamı genişleyerek, devam etmektedir (Demirel, 2008). Sönmez (2001) tarafından helezonik yetişek olarak ifade edilen sarmal programlama yaklaşımında öğretim ilkelerine uygun olarak yakından uzağa, somuttan soyuta, kolaydan zora olacak şekilde öğrenme süreci kapsamı genişleyerek yapılandırılır (Sıcak, 2014). Temel eğitimde eğitim programların sarmal yapısı, bileşik ve karmaşık yapıya sahip, beceri üzerine temellendirilen bir yapıya sahiptir. Öğretmenin sınıf ortamında öğretme-öğrenme sınırlarını belirlemesinde, kazanımlar kapsamında konunun ne kadar derinlemesine ele alması ve planlaması gerektiği önemli bir öğretmen yeterliliği olarak ifade edilebilir. Bununla beraber öğrenme-öğretme uygulamaları arasında da aynı yapının sürdürülmesi gerekmektedir (Gibbs, 2014; Gültekin, 2015; Sıcak, 2014). 2005 Hayat Bilgisi öğretim programında ilk defa öğrenme alanı kavramı kullanılmıştır. Öğrenme alanı birbiriyle ilişkili tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği öğrenmeyi düzenleyen yapı

olarak karşımıza çıkmaktadır. İçerik de bununla beraber kendi içerisinde öğretilecek konular bazında sarmal bir yapıya sahip olması istenmektedir (Gültekin, 2015). Bruner'in sarmal programlama yaklaşımı erken çocuklukta ve ilkökullde sosyal alanların eğitimiyle ilgili alanlarda ya da derslerde her yaş ve sınıf düzeyinde her çocuk için verilebilen bir yapı olarak tanımlamıştır. Örneğin, demokrasi kavramı çocukların yaşlarına uygun bir düzeyde verilirken, demokrasinin hükümet ve devletteki işlemleri bir sonraki yılın konusu olabilir (Mindes, 2005). Örneğin ABD'de sosyal bilgiler eğitiminde bağımsızlık, kültürel değişim gibi temel kavramları sosyal bilgilerle ilgili süreçlerde her sene düzeyi değişerek öğretilir. Temalar, ana okulunda ben ve diğerleri, 1. Sınıfta aileler, 2. sınıfta ve sırasıyla her sınıf düzeyinde toplum, şehirler, bölgeler, Amerika-Kanada, dünya şeklinde genişleyen sarmal programlama anlayışına sahiptir ve temalar amaç olarak yer alır (Chapin, 2013). Aile, iletişim, devlet gibi tek bir kavram ilerleyen her sınıf düzeyinde takip edilir. Çocuğun zihni her sene biraz daha soyut kavramları içselleştirme yetisine sahip olacağı için her sınıf düzeyinde daha karmaşık halde program sunulur (Kirman, 2008). Türkiye'de ise 2013 okul öncesi programının özelliklerine bakıldığında, tema bir amaç olarak değil bir araç olarak yer almakta, bu bağlamda öğretmen kazanım ve göstergelere uygun konuları araç olarak belirlemektedir. Bir başka deyişle okul öncesi eğitim programının kazanım ve göstergeler üzerine yapılandırıldığı, belli bir içeriğe sahip olmadığı, öğretmenin program planlamada esnekliğe sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitim programının ilkökula hazırlayıcı özelliğe sahip olduğu vurgulanmakta, ancak ilkökuldaki öğretim programları ile sarmallığının açıklandığı veya vurgulandığı herhangi ifade bulunmamaktadır. Aynı durum Hayat Bilgisi Öğretim Programı için de mevcut bulunmakta, okul öncesi programının destekleyici ve sarmal bir ön organize edici olarak yer aldığına dair bir vurgu bulunmamaktadır (MEB, 2013; 2017).

Okul öncesi eğitim programı çocuğa ilkökula hazırlık sürecinde temel yaşam becerilerini öğretmekle yaşamaya hazırlar. Çocuğun yeni olay ve durumlara nasıl tepki vereceği, yeni tanıştığı kişilerle nasıl iletişim kuracağı ve topluma nasıl uyum sağlayacağı okul öncesi eğitim programı ile sunulmaktadır (MEB, 2013; Özsırkıntı, Akay ve Yılmaz-Bolat, 2014). Çocuğun hayatın kendisini deneyimlediği Hayat Bilgisi dersinde de ön planda tutulan bu özellikler çocuğun yaşamından kesitler sunarak öz benliğinin farkına varmasına yardımcı olur (Gültekin, 2015; Tay ve Baş, 2015). Böylece çocuk öz güveni yüksek, öğrenmekten keyif alan birey olarak yetişecektir. Çocukları bütüncül bir şekilde ilkökula hazırlama amacı taşıyan okul öncesi eğitimi bu hedefi gerçekleştirmek için diğer disiplinlerle iş birliğini esas alır. Birey, toplum, doğa ilişkisinden hareketle çocuğun topluma uyum sağlamasında okul öncesi eğitimi hayat bilgisi öğretimi için temel oluşturmaktadır. Bu çalışmanın okul öncesi öğretmenleri, ilkökul öğretmenleri ve ilgili öğretmen adaylarının eğitim programlarındaki kazanımların ve sarmal yapının öneminin farkına varmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde, farklı kapsamlarda Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Programı inceleme çalışmalarının olduğu, ancak Okul Öncesi Eğitim Programı ile Hayat Bilgisi Öğretim Programının sarmallığının incelendiği herhangi bir araştırmanın yer almadığı tespit edilmiştir (Büyükalın Filiz ve Kaya, 2013; Gültekin, Gürdoğan-Bayır ve Göz, 2013; Sıcak, 2014; Tay ve Baş, 2015; Yıldırım, Sinan ve Güngör, 2005). Bununla beraber, sadece Çalışkan-Dedeoğlu ve Alat (2012) tarafından okul öncesi eğitim programı ile ilköğretim birincisi sınıf matematik programının kazanımlarının sarmal yaklaşımına göre incelenmesiyle ilgili çalışma göze çarpmaktadır. Çalışmanın bu yönüyle literatürdeki bu boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, güncel olan 36-72 aylık çocukların eğitimini kapsayan 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programı arasındaki sarmallık ilişkisini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının amaçları ve temel özellikleri bakımından nasıl karşılaştırılmaktadır?
2. Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının ünite/gelişim alanları, kazanımlara göre nasıl karşılaştırılmaktadır?
3. Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarındaki beceriler arasındaki sarmallık ilişkisi nasıldır?

4. Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarındaki değerler arasındaki sarmallık ilişkisi nasıldır?
5. Okul Öncesi Eğitim Programı gelişim alanları ve kazanımları ile Hayat Bilgisi Öğretim Programının ünite ve kazanımları arasında sarmallık ilişkisi nasıldır?

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir (Şimşek ve Yıldırım, 2016). Araştırmada Okul Öncesi Eğitim Programı ile Hayat Bilgisi Öğretim Programı arasındaki sarmallık ilişkisi doküman incelemesi yöntemi ile karşılaştırmalı olarak incelenerek, amaçlar, programların temel özellikleri, kazanımlar ve göstergeler, kazanım ve göstergelere bağlı olarak beceri ve değerler incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmaya konu olan öğretim programları Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu internet sayfasından (<http://ttkb.meb.gov.tr/program>) elde edilmiştir. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki 1. sınıf kazanımlarının tamamı araştırma kapsamında incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında her iki programın temel özellikleri ve amaçları, Okul Öncesi Programındaki kazanımlar ve göstergelere bağlı olarak gelişim alanları, değerler, beceriler; Hayat Bilgisi Programındaki üniteler, kazanımlar, değerler ve beceriler sarmallık kapsamında incelenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlilik

Araştırmanın inandırıcılığını (iç geçerliliğini) artırmak için konu ile ilgili literatür taraması yapılarak kavramsal bir çerçeve oluşturulmuş ve bu kavramsal çerçeve doğrultusunda veriler elde edilmiştir. Eğitim programının öğeleri ve sarmal yapı üzerine kavramsal değerlendirme listesi hazırlanmış, iki farklı kodlayıcı bu kavramsal çerçeveye ilişkin oluşturulan tablo ve içerikten yararlanarak kodlamalarını yapmıştır. Bu şekilde kodlayıcılar arasındaki tutarlılık sağlanmaya çalışılarak geçerliği artırılmaya çalışılmıştır (Sıcak ve Eker, 2016). Araştırmanın aktarılabilirliğini (dış geçerliliğini) sağlama sürecinde veri toplama süreci, verilerin çözümlemesi ve yorumlanması okuyucuların anlayacağı şekilde açıklanmıştır. Elde edilen veriler güvenirliliği için iki araştırmacı tarafından ayrı kodlama yapılarak kodlamalar arasındaki tutarlılık hesaplanmıştır. Araştırmanın güvenirliliğini belirlemede Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenirlilik formülü (Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)) kullanılmış, 0.91 bulunmuştur.

Bulgular

Mevcut araştırma kapsamında alt problemlere uygun olarak iki program birbiriyle karşılaştırılarak sarmal yapının bulunduğu bölümler tablolarla ifade edilmiştir. Araştırmanın birinci alt problemi “Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının amaçları ve temel özellikleri bakımından nasıl karşılaştırılmaktadır?” şeklindedir. Buna ilişkin bulgular Tablo 1’de ve Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 1

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının Amaçlarının Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim programının amacı	2017 Hayat Bilgisi öğretim programının amacı
➤ Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, ➤ Onları ilkokula hazırlamak,	➤ Temel yaşam becerilerine sahip ➤ Kendini tanıyan

➤ Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak, ➤ Çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.	➤ Sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren ➤ Yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen ➤ Doğaya ve çevreye duyarlı ➤ Araştıran ➤ Üreten ➤ Ülkesini seven bireyler yetiştirmektir.

Tablo 1'e göre Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları karşılaştırıldığında; okul öncesi eğitim programının amaçları, çocukların beden, zihin ve duyu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, onları ilkökula hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak, çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır. Hayat Bilgisi Öğretim Programının amaçları ise; temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, üreten, ülkesini seven bireyler yetiştirmektir. Genel itibariyle her iki programda da çocukların temel yaşam becerileri kazanması, çocuğun sağlıklı ve güvenli bir şekilde gelişimi ve eğitimi vurgulanmaktadır.

Tablo 2

Okul Öncesi Eğitim Programı Ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının Temel Özellikleri Bakımından Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim programı	2017 Hayat Bilgisi öğretim programı
➤ Çocuk merkezli ➤ Esnek ➤ Sarmal ➤ Eklektik ➤ Dengeli ➤ Oyun temelli ➤ Keşfederek öğrenme öncelikli ➤ Yaratıcılığın geliştirilmesi ön planda ➤ Günlük yaşam deneyimlerinin ve yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılmasını teşvik eder. ➤ Temalar/konular amaç değil araçtır ➤ Öğrenme merkezleri önemlidir. ➤ Kültürel ve evrensel değerleri dikkate alır. ➤ Aile eğitimi ve katılımı önemlidir. ➤ Değerlendirme süreci çok yönlüdür.	➤ Öğrenci merkezli ➤ Dersler arası ilişkilendirme yapılmıştır. ➤ Yaparak yaşayarak öğrenmeyi merkeze alır. ➤ Bütüncül yaklaşımla çocuğun sosyal ve duygusal, bilişsel, motor, dil gelişim alanları ile öz bakım becerilerini birlikte ele alır. ➤ Öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarını esas alır. ➤ Üniteler, konu ve kavramlar amaçtır. ➤ Okul içi ve okul dışı öğrenme faaliyetleri önemlidir. ➤ Öğrencilerin içinde yaşadığı mekâna ve topluma uyum sağlayabilmeleri ve kültürel aktarımı gerçekleştirebilmeleri amacıyla toplumsal değerlerin kazandırılması önemlidir. ➤ Sürece dayalı ölçme ve değerlendirme esastır.

- Özel gereksinimli çocuklar için uyarlamalara yer vermektedir.
- Rehberlik hizmetlerine önem vermektedir.
- Uygulamada özel gereksinimli öğrenciler için esneklik gösterilmesi, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçlarına göre etkinlikler ve planlar yapılması gerektiği “uygulamaya ilişkin dikkat edilecek hususlar” başlığı altında yer verilmektedir.
- Kişisel ve sosyal rehberlik, eğitsel rehberlik ve mesleki rehberlik çalışmaları yer almaktadır.

Tablo 2’ye göre Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programı özellikler bakımından karşılaştırıldığında; her iki programda keşfederek ve yaşantıya dayalı öğrenme, çocuk merkezli, özel gereksinimli bireylere yönelik uyarlamalar, bütüncül yaklaşımla çocuğun sosyal ve duygusal, bilişsel, motor, dil gelişim alanları ile öz bakım becerilerinin birlikte ele alınması, bütüncül gelişim ve değerlendirme kapsamında sürece dayalı değerlendirme ve alternatif yaklaşımları, çocuğun günlük yaşamı ve yakın çevresi, rehberlik hizmetleri önemli öğeler ve ilkelere dendir. Hayat Bilgisi Öğretim Programında üniteler, konu ve kavramlar amaç iken, Okul Öncesi Eğitim Programında ise tema bir araç olarak yer almakta, kazanım ve göstergelere göre konu ya da temalar öğretmen inisiyatifinde belirlenmektedir. Bununla beraber; Okul Öncesi Eğitim Programında öğrenme merkezleri önemlidir, kültürel ve evrensel değerleri dikkate alır, aile eğitimi ve katılımı önemlidir. Hayat Bilgisi Öğretim Programında ise; bunların dışında dersler arası ilişkilendirmelerin olduğu, okul içi ve okul dışı öğrenme faaliyetleri önemlidir.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının ünite/gelişim alanları, kazanımlara göre nasıl karşılaştırılmaktadır?” şeklindedir. Buna ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3
Okul Öncesi Eğitim Programı Ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ünite/Gelişim Alanları, Kazanımlara Göre Karşılaştırılması

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı			2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programı		
Gelişim özellikleri	Kazanım		Ünite Adı	Kazanım	
	f	%		f	%
Bilişsel	6	9,5	Okulumuzda Hayat	9	18
	21	33,3		15	30
Dil	1	1,5	Evimizde Hayat	4	8
	12	19,0		7	14
Sosyal ve Duygusal	10	15,8	Sağlıklı Hayat	7	14
	17	26,9		7	14
Motor	-	0	Güvenli Hayat	7	14
	5	7,9		7	14
Öz Bakım Becerileri	4	6,3	Ülkemizde Hayat	3	6
				6	12
	8	12,6	Doğada Hayat	6	12
				8	16
Toplam	21	33,3	Toplam	36	72
	63	100		50	100

Tablo 3’e göre Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programı ünite/gelişim alanları, kazanım, ders saatine göre karşılaştırıldığında; Okul Öncesi Eğitim

Programı, gelişim özelliklerine göre bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, motor gelişimi, öz bakım becerileri alanlarından oluşmaktadır. Gelişim özelliklerine göre toplam kazanımlardan bilişsel alanda %9,5 (f: 6); dil gelişimi alanında %1,5 (f: 1); sosyal ve duygusal gelişim alanında %15,8 (f: 10); öz bakım becerileri alanında ise %6,3 (f: 4) Okul Öncesi Eğitim Programı kazanımının Hayat Bilgisi Öğretim programındaki kazanımlara sarmal şekilde ilişkili olduğu tespit edilirken; motor gelişim alanında sarmal ön öğrenmeleri destekleyecek kazanıma rastlanmamıştır. Hayat Bilgisi Öğretim Programı Okulumuzda Hayat, Evimizde Hayat, Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat, Ülkemizde Hayat, Doğada Hayat ünitelerinden oluşmaktadır. Ünitelere göre Okulumuzda Hayat ünitesinde %18 (f: 9); Evimizde Hayat %4 (f: 4), Sağlıklı Hayat ve Güvenli Hayat ünitelerinde %14 (f: 7); Ülkemizde Hayat ünitesinde %6 (f: 3); Doğada Hayat ünitesinde ise %12 (f: 6) oranında kazanıma rastlanmaktadır.

Araştırmanın beşinci alt problemi “Okul öncesi eğitim programı ve hayat bilgisi öğretim programlarındaki beceriler arasındaki sarmallık ilişkisi nasıldır?” şeklindedir. Buna ilişkin Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanım ve göstergelerden elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 4

Okul Öncesi Eğitim Programı Ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarındaki Becerilerin Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim programı	2017 Hayat Bilgisi öğretim programı
➤ Yaratıcı düşünme	➤ –
➤ Eleştirel düşünme	➤ –
➤ İletişim kurma	➤ İletişim
➤ Problem çözme	➤ Sorun çözme
➤ Dengeli beslenme	➤ Dengeli beslenme
➤ Gözlem	➤ Gözlem
➤ Öz bakım	➤ Kişisel bakım
➤ Kurallara uyma	➤ Kurallara uyma
➤ Mekânı algılama	➤ Mekânı algılama
➤ Sağlığını koruma	➤ Sağlığını koruma
➤ Milli ve kültürel değerleri tanıma	➤ Milli ve kültürel değerleri tanıma
➤ Kendini tanıma	➤ Kendini tanıma
➤ İş birliği	➤ İş birliği
➤ Sosyal katılım	➤ Sosyal katılım
➤ –	➤ Araştırma
➤ –	➤ Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma
➤ –	➤ Değişim ve sürekliliği algılama
➤ –	➤ Doğayı koruma
➤ –	➤ Karar verme
➤ –	➤ Kariyer bilinci geliştirme
➤ –	➤ Kaynakların kullanımı
➤ –	➤ Kendini koruma
➤ –	➤ Öz yönetim
➤ –	➤ Zaman yönetimi
➤ –	➤ Girişimcilik
➤ –	➤ Sorumluluk bilinci

Tablo 4’te Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarındaki becerilerin karşılaştırılmasına bakıldığında; yaratıcı ve eleştirel düşünme, iletişim kurma, iş birliği becerilerine yer verilmesi gerektiği Okul Öncesi Programında ilkeler kapsamında sunulmuştur. Okul Öncesi Programında yer verilen “Problem durumlarına çözüm üretir.” kazanımının açıklaması da dikkate alınarak, hayat bilgisi programında verilen sorun çözme becerisinin karşılığı olan problem çözme becerisi olduğu söylenebilir. Okul Öncesi Programında öz bakım

becerilerine dönük kazanım alanı oluşturulmuştur, Hayat Bilgisi Programında ise kişisel bakım becerisi olarak ön plana çıkmaktadır. Okul öncesi programında dengeli beslenme, gözlem, kurallara uyma, mekânı algılama, sağlığını koruma, milli ve kültürel değerleri tanıma, kendini tanıma, sosyal katılım becerileri programda doğrudan verilmemektedir, ancak kazanımlar ve göstergeler göz önünde bulundurulduğunda programın bu becerileri içerisinde barındırdığı söylenebilir.

Sosyal ve duygusal gelişim alanındaki “Kendisine ait özellikleri tanıtır.” kazanımının *kendini tanıma* becerisini ön plana çıkardığı düşünülmektedir. Öz bakım becerileriyle ilgili “Yeterli ve dengeli beslenir.” kazanımının *dengeli beslenme* becerisini teşvik ettiği belirlenmektedir. Öz bakım becerileriyle ilgili “Sağlığı ile ilgili önlemler alır.” kazanımının *sağlığını koruma* becerisini teşvik ettiği belirlenmektedir. Sosyal ve duygusal gelişim alanındaki “Değişik ortamlardaki kurallara uyar.” kazanımının *kurallara uyma* becerisini ön plana çıkardığı düşünülmektedir. Bilişsel gelişim alanındaki “Nesne veya varlıkları gözlemler.” kazanımının *gözlem* becerisini ön plana çıkardığı düşünülmektedir. Bilişsel gelişim alanındaki “Atatürk’ü tanıır ve Türk toplumu için önemini açıklar.” kazanımının *Millî ve kültürel değerleri tanıma* becerisini ön plana çıkardığı düşünülmektedir. Bilişsel gelişim alanındaki “Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.” kazanımının *mekânı algılama* becerisini ön plana çıkardığı düşünülmektedir. Sosyal ve duygusal gelişim alanındaki “Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.” kazanımının *sosyal katılım* becerisini ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda, Hayat Bilgisi Öğretim Programında ise beceri ve kazanım ilişkisine bağlı olarak bazı örnek durumlar şu şekildedir: “Okul kaynaklarını ve eşyalarını kullanırken özen gösterir.” kazanımının *kaynakların kullanımı* becerisini ön plana çıkardığı düşünülürken, “Atatürk’ün çocukluğunu araştırır., Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır., Evdeki kaynakları tasarruflu kullanmanın aile bütçesine katkılarını araştırır.” gibi kazanımların *araştırma* becerisini ön plana çıkarmaktadır.

Araştırmanın altıncı alt problemi “Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarındaki değerler arasındaki sarmallık ilişkisi nasıldır?” şeklindedir. Buna ilişkin Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanım ve göstergelerden elde edilen bulgular Tablo 5’te sunulmaktadır.

Tablo 5

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarındaki Değerlerin Karşılaştırılması

Okul Öncesi Eğitim Programı	2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programı
➤ Sevgi	➤ Sevgi
➤ Saygı	➤ Saygı
➤ Sorumluluk	➤ Sorumluluk
➤ Dayanışma	➤ Dayanışma
➤ Paylaşma	➤ Paylaşma
➤ Hoşgörü	➤
➤ Yardımseverlik	➤ Yardımseverlik
➤ Özgüven	➤
➤ Adalet	➤ Adalet
➤ -	➤ Aile birliğine önem verme
➤ -	➤ Bağımsızlık
➤ Bilimsellik	➤ Bilimsellik
➤ Çalışkanlık	➤ Çalışkanlık
➤ Duyarlılık	➤ Duyarlılık (Doğal çevreye duyarlılık, Kültürel mirasa duyarlılık)
➤ -	➤ Doğruluk
➤ -	➤ Dostluk
➤ -	➤ Dürüstlük
➤ Estetik	➤ Estetik

➤ Güven	➤ Güven
➤ -	➤ Merhamet
➤ -	➤ Misafirperverlik
➤ -	➤ Sabır
➤ Vatanseverlik	➤ Vatanseverlik
➤ -	➤ Vefalı olma

Tablo 5’te Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarındaki değerlerin karşılaştırılması incelendiğinde *sevgi, saygı, sorumluluk, dayanışma, paylaşma, yardımlaşma* değerleri Okul Öncesi Programındaki ilkeler kapsamında verilmiştir. Hayat bilgisi öğretim programında ise *sevgi, saygı, sorumluluk, dayanışma, paylaşma, yardımseverlik, adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, bilimsellik, çalışkanlık, duyarlılık (doğal çevreye duyarlılık, kültürel mirasa duyarlılık), doğruluk, dostluk, dürüstlük, estetik, güven, , merhamet, misafirperverlik, sabır, vatanseverlik, vefalı olma* değerleri bulunmaktadır. Okul Öncesi Programında “Kendine güvenir.” kazanımının hayat bilgisi programındaki güven değeriyle karşılık bulduğu söylenebilir.

Okul Öncesi Eğitim Programında bilişsel gelişim alanındaki “Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.”, “Algıladıklarını hatırlar.”, “Nesne veya varlıkları özelliklerine göre eşleştirir.”, “Nesne veya varlıkların özelliklerini karşılaştır.”, “Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.”, “Nesneleri kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemi yapar.”, “Neden-sonuç ilişkisi kurar.” ve “Zamanla ilgili kavramları açıklar.” kazanımları ile dil gelişimi alanındaki “Dinlediklerinin/izlediklerinin anlamını kavrar.” kazanımının *bilimsellik* değerini vurguladığı düşünülmektedir. Bilişsel gelişim alanında “Geometrik şekilleri tanı.”, “Nesnelerle örüntü oluşturur.”, “Parça-bütün ilişkisini kavrar.”, “Nesne/sembollerle grafik hazırlar.” kazanımları ile dil gelişimi alanındaki “Görsel materyalleri okur.” kazanımının ve sosyal ve duygusal gelişim alanındaki “Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.”, “Estetik değerleri korur.” kazanımlarının *estetik* değerini ön plana çıkarmaktadır. Sosyal ve duygusal gelişim alanındaki “Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.”, “Farklı kültürel özellikleri açıklar.”, “Sanat eserlerinin değerini fark eder.” kazanımlarının *duyarlılık* değerine vurgu yaptığı görülmektedir. Bilişsel gelişim alanındaki “Problem durumlarına çözüm üretir.” ve sosyal ve duygusal gelişim alanındaki “Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.” kazanımları *paylaşma* değerini ön plana çıkarmaktadır. Sosyal ve duygusal gelişim alanındaki “Sorumluluklarını yerine getirir.”, “Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.” kazanımları ile öz bakım becerileri alanındaki “Yaşam alanında gerekli düzenlemeler yapar.”, “Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.” ve “Sağlığı ile ilgili önlemler alır.” kazanımları *sorumluluk* değerini vurgulamaktadır. Sosyal ve duygusal gelişim alanındaki “Farklılıklara saygı gösterir.” kazanımı *saygı* değerini; “Başkalarıyla sorunlarını çözer” kazanımı *yardımseverlik* değerini; “Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.” kazanımı ise *adalet* ve *dayanışma* değerlerini ön plana çıkarmaktadır. Hayat Bilgisi Öğretim Programında ise değerler ve kazanım ilişkisine bağlı olarak bazı örnek durumlar şu şekildedir: “Akrabalık ilişkilerinin önemini kavrar.” kazanımının *aile birliğine önem verme, sevgi, saygı* değerleriyle ilişkili olduğu düşünülürken, “Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır. Yakın çevresindeki doğal unsurların insan yaşamına etkisine örnekler verir. Ülkemizde, farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşadığını fark eder.” kazanımlarının *duyarlılık (doğal çevreye duyarlılık, kültürel mirasa duyarlılık)* değeriyle, “Sınıfta ve okulda yapılan etkinliklerde grupta çalışma kurallarına uyar., Doğa ve çevreyi koruma konusunda sorumluluk alır.” kazanımlarının *sorumluluk* değeriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Araştırmanın yedinci alt problemi “6.Okul Öncesi Eğitim Programı gelişim alanları ve kazanımları ile Hayat Bilgisi Öğretim Programının ünite ve kazanımları arasında sarmallık ilişkisi nasıldır?” şeklindedir. Buna ilişkin bulgular Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9’da sunulmaktadır.

Tablo 6

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının Bilişsel Gelişim Alanı ve Kazanımlar Açısından Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim programı		2017 Hayat Bilgisi öğretim programı	
Gelişim Alanı	Kazanım	Ünite	Kazanım
Bilişsel Gelişim	Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.	Okulumuzda Hayat Evimizde Hayat	HB.1.1.4. Sınıfının okul içindeki yerini bulur. H.B.1.2.3. Evinin yerini tarif eder.
	Kazanım 1.Nesne/ durum/olaya dikkatini verir.	Güvenli Hayat	H.B.1.4.2. Okula geliş ve okuldan gidişlerde insanların trafikteki davranışlarını gözlemler.
	Kazanım 13. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.		H.B.1.4.3. Okula geliş ve okuldan gidişlerde trafik kurallarına uyar.
	Kazanım 21. Atatürk'ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar.	Ülkemizde Hayat	H.B.1.5.5. Atatürk'ün hayatını bilir.
	Kazanım 5.Nesne veya varlıkları gözlemler.	Doğada Hayat	H.B.1.6.1. Yakın çevresinde bulunan hayvanları gözlemler.
	Kazanım 17. Neden- sonuç ilişkisi kurar.		H.B.1.6.2. Yakın çevresinde bulunan bitkileri gözlemler. H.B.1.6.6. Güneş, Ay, Dünya ve yıldızları gözlemler. H.B.1.6.8. Mevsimlere göre doğada meydana gelen değişiklikleri kavrar.

Tablo 6’da okul öncesi eğitim programı ve hayat bilgisi öğretim programının bilişsel gelişim alanında kazanımlar açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Okul öncesi eğitim programındaki “Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.” kazanımı ile 2017 hayat bilgisi öğretim programında “Sınıfının okul içindeki yerini bulur.” ve “Evinin yerini tarif eder.” kazanımları birbirinin devamı niteliğindedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında mekânda konumla ilgili yönergeler; sağında, solunda, üstünde, yanında, altında, önünde, arkasında kavramları üzerinde durulması gerektiği belirtilmektedir. Okul öncesi eğitim programındaki “Nesne/ durum/olaya dikkatini verir.” kazanımı ile 2017 hayat bilgisi öğretim programında “Okula geliş ve okuldan gidişlerde insanların trafikteki davranışlarını gözlemler.” kazanımları birbiri ile örtüşmektedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında çocuğun dikkatini yoğunlaştırarak gözlem yapması üzerinde durulmaktadır. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Okula geliş ve okuldan gidişlerde trafik kurallarına uyar.” kazanımı birbirini destekler niteliktedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında trafik işaretleri üzerinde durulacağı belirtilmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Atatürk’ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Atatürk’ün hayatını bilir.” kazanımı birbirinin devamı şeklindedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında Atatürk’ün doğum yeri, anne ve babasının adı, ölüm yeri gibi kavramların kazandırılmaya çalışıldığı belirtilmektedir. Okul öncesi eğitim programındaki “Nesne veya varlıkları gözlemler.” kazanımı ile 2017 hayat bilgisi öğretim programında “Yakın çevresinde

bulunan hayvanları gözlemler.”, “Yakın çevresinde bulunan bitkileri gözlemler.”, “Güneş, Ay, Dünya ve yıldızları gözlemler.” kazanımları ile örtüşmektedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında varlıkların özelliklerinin gözlemlendiği görülmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Neden- sonuç ilişkisi kurar.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Mevsimlere göre doğada meydana gelen değişiklikleri kavrar.” kazanımı birbirini desteklemektedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında mevsim değişikliği olayının bitki, hayvan, insanlar üzerindeki etkilerinin neler olacağı ile ilgili neden-sonuç ilişkisine vurgu yapıldığı belirtilmektedir.

Tablo 7

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının Dil Gelişim Alanı Ve Kazanımlar Açısından Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim programı		2017 Hayat Bilgisi öğretim programı	
Gelişim Alanı	Kazanım	Ünite	Kazanım
Dil Gelişimi	Kazanım 5. Dili iletişim amacıyla kullanır.	Okulumuzda Hayat	H.B.1.1.1. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır.
		Evimizde Hayat	H.B.1.1.12. Okulda iletişim kurarken nezaket ifadelerini kullanır. H.B.1.2.4. Evde aile bireyleri ile iletişim kurarken nezaket ifadelerini kullanır.

Tablo 7’de Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının dil gelişimi alanında kazanımlar açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Dili iletişim amacıyla kullanır.” kazanımı ile 2017 hayat bilgisi öğretim programında “Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır.”, “Okulda iletişim kurarken nezaket ifadelerini kullanır.”, “Evde aile bireyleri ile iletişim kurarken nezaket ifadelerini kullanır.” kazanımları birbiri üzerine kuruludur. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında düşüncelerin iletişim yoluyla uygun ifade (jest ve mimik) ile dile getirilmesi vurgulanmıştır.

Tablo 8

Okul Öncesi Eğitim Programı Ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının Sosyal Ve Duygusal Gelişim Alanı Ve Kazanımlar Açısından Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim programı		2017 Hayat Bilgisi öğretim programı	
Gelişim Alanı	Kazanım	Ünite	Kazanım
Sosyal ve Duygusal Gelişim	Kazanım 1. Kendisine ait özellikleri tanıtır.	Okulumuzda Hayat	H.B.1.1.1. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır.
	Kazanım 8. Farklılıklara saygı gösterir.		H.B.1.1.2. Kendisi ve akranları ile benzer ve farklı yönlerini ayırt eder.
	Kazanım 7. Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.	Evimizde Hayat	H.B.1.1.13. Okul içi etkinliklerde görev almaya istekli olur.
	Kazanım 16. Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.		H.B.1.1.8. Okul çalışanlarını tanıtır.
	Kazanım 2. Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.		H.B.1.2.1. Aile bireylerini tanıtır.
	Kazanım 10. Sorumluluklarını yerine getirir.		H.B.1.2.5. Evdeki kaynakları verimli bir şekilde kullanır.

Kazanım 12. Değişik ortamlardaki kurallara uyar.	Okulumuzda Hayat	H.B.1.1.3. Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar. H.B.1.1.11. Okul kurallarına uyar.
	Sağlıklı Hayat Güvenli Hayat	H.B.1.3.6. Yemek yerken görgü kurallarına uyar. H.B.1.4.1. Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar. H.B.1.4.3. Okula geliş ve okuldan gidişlerde trafik kurallarına uyar.
Kazanım 11. Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.	Ülkemizde Hayat	H.B.1.5.6. Bayram, kutlama ve törenlere katılmaya istekli olur.
Kazanım 9. Farklı kültürel özellikleri açıklar.		H.B.1.5.4. Ülkemizde, farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşadığını fark eder.
Kazanım 13. Estetik değerleri korur.	Doğada Hayat	H.B.1.5.2. Yakın çevresindeki tarihi, doğal ve turistik yerleri fark eder. H.B.1.6.4. Doğayı ve çevresini temiz tutma konusunda duyarlı olur..

Tablo 8’de Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının sosyal ve duygusal gelişim alanında kazanımlar açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Kendisine ait özellikleri tanıtır.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır.” kazanımı birbiri ile ilişkilidir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında çocukların kendilerini tanıtmaları (fiziksel ve duyuşsal özellikleri) üzerinde durulacağı ifade edilmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Farklılıklara saygı gösterir.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Kendisi ve akranları ile benzer ve farklı yönlerini ayırt eder.” kazanımı birbiri ile örtüşmektedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında fiziksel farkındalığa dikkat çekileceği belirtilmiştir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki “Okul içi etkinliklerde görev almaya istekli olur.” kazanımı birbirini desteklemektedir. Okul öncesi eğitim programındaki “Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Okul çalışanlarını tanıtır.” kazanımı birbiri ile desteklemektedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında farklı sorumluluğu olan insanların (öğretmen vb.) görevlerinin farkına varılması üzerinde durulacağı belirtilmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Aile bireylerini tanıtır.” kazanımı birbiri ile ardışık ve benzer davranışları temsil etmektedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında aile bireylerine ait özelliklerin vurgulanması gerektiği belirtilmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Sorumluluklarını yerine getirir.” kazanımı ön öğrenme oluşturuçu olarak, 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki “Evdeki kaynakları verimli bir şekilde kullanır.” kazanımını destekler niteliktedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında çocuklarda sorumluluk bilinci oluşturarak tasarruf kavramı üzerinde durulmaktadır. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Değişik ortamlardaki kurallara uyar.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar.”, “Okul kurallarına uyar.”, “Yemek

yerken görgü kurallarına uyar.”, “Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar.” ve “Okula geliş ve okuldan gidişlerde trafik kurallarına uyar.” kazanımları birbirini destekleyici niteliktedir. Bu kazanımların açıklamasına bakıldığında farklı durumlarda ve ortamlarda belirtilen kurallara uyma özelliği ön plana çıkarılmıştır. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Bayram, kutlama ve törenlere katılmaya istekli olur.” kazanımı birbirinin üstüne inşa edilmiştir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında Atatürk ile ilgili etkinliklerden, çeşitli bayramlar ve çocukların ve toplumun bu bayramlara verdiği önem üzerinde durulmaktadır. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Farklı kültürel özellikleri açıklar.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Ülkemizde, farklı kültürlerden insanlarla bir arada yaşadığını fark eder.” kazanımları birbiri ile örtüşmektedir. Okul öncesi eğitim programındaki “Estetik değerleri korur.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Doğayı ve çevresini temiz tutma konusunda duyarlı olur.”, “Yakın çevresindeki tarihi, doğal ve turistik yerleri fark eder.” kazanımları birbirine temeldir. Söz konusu bu kazanımların açıklamasına bakıldığında çocuğun yaşadığı yer veya yakın çevresindeki doğal ve kültürel güzelliklere duyarlılığı üzerinde durulmaktadır.

Tablo 9

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öz Bakım Becerileri ve Kazanımlar Açısından Karşılaştırılması

Okul öncesi eğitim programı		2017 Hayat Bilgisi öğretim programı	
Gelişim Alanı	Kazanım	Ünite	Kazanım
Öz Bakım Becerileri	Kazanım 1. Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.	Sağlıklı Hayat	H.B.1.3.1. Kişisel bakımını düzenli olarak yapar.
	Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir.		H.B.1.3.3. Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer. H.B.1.3.4. Gün içerisinde öğünlere uygun ve dengeli beslenir.
	Kazanım 7. Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.	Güvenli Hayat	H.B.1.3.5. Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar. H.B.1.3.7. Kitle iletişim araçlarını kullanırken beden sağlığını korumaya özen gösterir.
	Kazanım 8. Sağlığı ile ilgili önlemler alır.	Sağlıklı Hayat	H.B.1.4.1. Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar. H.B.1.4.5. Acil durumlarda yardım almak için arayacağı kurumların telefon numaralarını bilir. H.B.1.4.6. Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır. H.B.1.3.2. Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder.

Tablo 9’da Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının öz bakım becerileri alanı açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki kazanım ve göstergeler doğrultusunda, “Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Kişisel bakımını düzenli olarak yapar.” kazanımı birbiri ile ilişkilidir. Her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında kişisel temizlik üzerinde durulmaktadır. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Yeterli ve dengeli beslenir.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Sağlığı için yararlı yiyecek ve içecekleri seçer.”, “Gün içerisinde öğünlere uygun ve dengeli beslenir.” kazanımları birbirini

desteklemektedir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında sağlıklı beslenme ön plana çıkarılmaktadır. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Temizlik kurallarına dikkat ederek kendisi için yiyecek hazırlar.”, “Kitle iletişim araçlarını kullanırken beden sağlığını korumaya özen gösterir.”, “Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar.”, “Acil durumlarda yardım almak için arayacağı kurumların telefon numaralarını bilir.”, “Teknolojik araç ve gereçleri güvenli bir şekilde kullanır.” kazanımları birbiri ile örtüşmektedir. İki programda da söz konusu kazanımların açıklamasına bakıldığında güvenlik kurallarından hareketle farklı durumlarda ve ortamlarda tehlikelerden korunmak vurgulanmıştır. Okul Öncesi Eğitim Programındaki “Sağlığı ile ilgili önlemler alır.” kazanımı ile 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında “Sağlığını korumak için alması gereken önlemleri fark eder.” kazanımı birbiri ile ilişkilidir. Çünkü her iki programdaki bu kazanımların açıklamasına bakıldığında hastalıklardan korunma yolları üzerinde durulması gerektiği vurgulanmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi dönemde çocuklara sunulan eğitimin niteliği ve etkili uygulamalar çocukların sosyal gelişimlerini ve akademik gelişimlerini doğrudan ve olumlu yönde etkilemektedir. Eğitim program çalışmaları da bu etkili uygulamalar arasındadır (Erkan ve Kırca, 2010; Haktanır, Güler ve Öztürk, 2016; Kostelnik, Soderman ve Whiren, 2011; Mindes, 2014; Yeboah, 2002). Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programı ünite/gelişim alanları, kazanımlara göre karşılaştırıldığında, okul öncesi eğitim programında en fazla kazanımın sosyal-duyuşsal alanda, ardından bilişsel gelişim alanında, en az kazanımın motor gelişim alanında olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu okul öncesi dönemin yaşamın kendisini sunan Hayat Bilgisi dersi için temel oluşturduğu şeklinde yorumlanabilir. Buna benzer olarak, Kostelnik ve diğerleri (2011) erken çocuklukta sosyal alan gelişiminin (sosyal beceri-davranış ya da genel anlamda sosyal yeterlik) sosyal bilgiler dersleriyle olabileceğini vurgulamıştır. Bununla beraber, çocuk okul öncesi dönemde ve ilkökul birinci sınıfta da oyun çağındadır (Wallace, 2005). İlkokula hazırlık dönemi olarak da düşünüldüğünde hem küçük ve hem de büyük kas motor becerilerini geliştirmeye dönük daha çok kazanıma yer verilebilir. Ayrıca Hayat Bilgisi programı 1. sınıfta da oyun ve fiziksel gelişimi destekler nitelikte olmalıdır. Hayat Bilgisi öğretim programında en fazla sarmal kazanım *Okulumuzda Hayat* ünitesinde iken en az kazanım *Ülkemizde Hayat* ünitesi kapsamında sunulmuştur. Bu da çocuğun yakın çevresiyle ilgili temel yapıları okul öncesinde de içselleştirdiği ve buna ilişkin becerileri kazanarak ilkökula gelmesiyle ilişkili olabilir. Hayat Bilgisi dersinin oyun temelli yaklaşıma ya da sınıf dışı öğrenmeye sahip bir anlayışla yapılandırılması okul öncesinden ilkökula geçiş süreçte okul olgunluğuna da olumlu yansıyabilir (Mindes, 2005; Yeboah, 2002).

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları karşılaştırıldığında, Okul Öncesi Eğitim Programı, amaç açısından Hayat Bilgisi Öğretim Programına temel oluşturmaktadır. Çünkü okul öncesi eğitim programı Hayat Bilgisi öğretim programının hazırlayıcısı olarak yer almaktadır. Bu kapsamda temel yaşam becerileri ve topluma uyum sağlama boyutlarında programlar sarmal ilişki taşımaktadır. Bu bağlamda Hayat Bilgisi Öğretim Programı disiplinler arası anlayıştan hareketle çocukların temel yaşam becerilerini kazandığı, olumlu kişisel nitelikleri geliştiren, gerçek yaşamı öğrenme-öğretme süreçleri ile okulda öğrenme fırsatı veren bir programdır. Bu bağlamda; Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programı özellikler bakımından karşılaştırıldığında benzer özellik taşımaktadır. Okul Öncesi Eğitim Programında özel gereksinimli çocuklar için uyarlamalara yer vermektedir. Ancak Hayat Bilgisi Öğretim Programında özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için genel bir açıklama bulunurken, derinlemesine bilgiye ulaşılamamış, kazanım boyutu eksik bırakılmıştır. Uygun kazanımlar belirlenerek etkinlik örnekleriyle sunulabilir.

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarındaki beceriler karşılaştırıldığında, okul öncesi eğitim programındaki iletişim kurma, problem çözme, dengeli beslenme, gözlem, öz bakım, kurallara uyma, mekân algılama, sağlığını koruma, milli ve kültürel değerleri tanıma, kendini tanıma, iş birliği, sosyal katılım becerileri Hayat Bilgisi Öğretim

Programı ile sarmal niteliktedir. Okul Öncesi Eğitim Programındaki yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerilerinin Hayat Bilgisi Öğretim Programında olmadığı saptanmıştır. Bu bulgu Hayat Bilgisi dersi ile ilgili yapılacak gelecek araştırmalar ve program çalışmaları için ışık tutabilir. Hayat Bilgisi Öğretim Programında araştırma, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, değişim ve sürekliliği algılama, doğayı koruma, karar verme, kariyer bilinci geliştirme, kaynakların kullanımı, kendini koruma, öz yönetim, zaman yönetimi becerilerinin Okul Öncesi Eğitim Programında yer almadığı saptanmıştır. Ayrıca Tay ve Baş (2015), Hayat Bilgisi Öğretim Programında sayısal olarak becerilerin fazla olduğunu ve programdaki kazanımlarla becerilerin ilişkilendirilmediğini vurgulamışlardır. Oysaki Okul Öncesi Eğitim Programında beceriler kazanım ve göstergelere bağlı olarak düzenlenmiştir. Her iki programda yer alan beceriler bütüncül gelişimi sağlama ve gelişimsel sürdürülebilirliği sağlama açısından birbirinin takip eder nitelikte olması önem taşımaktadır. Özellikle okul öncesi eğitimde sosyal ortama uygun davranma becerisi olarak tanımlanan sosyal becerilerin, kişilerarası ilişkilerin kurulmasında ve toplumsal becerileri kazandırmada önemli role sahiptir (Yıldırım ve Karaman, 2016). Çocuğu sosyal bir varlık olarak gören ve bütüncül gelişimini destekleme amacına sahip hayat bilgisi dersi de sosyal becerileri destekleyicidir (Gültekin, 2015; Karabağ ve İnal, 2013; Tay ve Baş, 2015). Bununla beraber, öz düzenleme becerilerini yapılandırmada, üst bilişsel ve bilişsel stratejilerin kazandırılmasına sosyal alanların gelişimi ve sosyal alan içerikli dersler öneme sahiptir (Sıcak ve Eker, 2016).

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programlarındaki değerler karşılaştırıldığında, Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan *sevgi, saygı, sorumluluk, dayanışma, paylaşma, hoşgörü, yardımlaşma, özgüven* değerleri Hayat Bilgisi Öğretim Programı ile ortak değerlerdir. Ancak Hayat Bilgisi öğretim programındaki *adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, bilimsellik, çalışkanlık, doğal çevreye duyarlılık, doğruluk, dostluk, dürüstlük, estetik, güven, kültürel mirasa duyarlılık, merhamet, misafirperverlik, sabır, vatanseverlik, vefalı olma, vicdanlı olma* değerlerinin okul öncesi eğitim programında yer almadığı saptanmıştır. Bununla beraber okul öncesi eğitiminde değerler ile ilgili çalışmaların kapsamı sınırlı bulunmakta, alan yazınında bu hususun altı çizilmektedir (Dereli-İman, 2014; Erdoğan, 2010; Güçlü, 2015; İnci, 2009; Kaya, Günay ve Aydın, 2016; Kamaraj ve Kerem, 2006; Neslitürk, 2013; Oruç, 2010; Samur, 201; Sapsağlam, 2016). Ayrıca, Sapsağlam (2016) *yardımseverlik, iş birliği, arkadaşlık, paylaşma ve dürüstlük* gibi okul öncesi dönemde çocuklara kazandırılacak değerlere yönelik eğitim programlarında herhangi bir hedef, amaç ve kazanımın yer almadığı belirtmiştir. Farklı boyutlarla değerlerin yapılandırılması ve programdaki yerinin sağlamlaştırılması adına etkinlikler artırılmalıdır. Hayat Bilgisi Öğretim Programında özellikle genel amaçlar okul öncesi eğitim boyutunda yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Öğrencilerden milli, manevi ve insani değerleri yaşantısal hale getirmeleri, ülkesini sevmesi, tarihi ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olması genel amaçlar çerçevesinde belirtilmiştir, öğrenme sürecinde deneyimler konusunda yeterince ayrıntılı bilgiye ulaşılmamış, sınırlı kalmıştır. Bunun yanında Tay ve Baş (2015) Hayat Bilgisi Öğretim Programında 2009 programında yer alıp 2015'te yer almayan “*öz saygı, toplumsallık, barış, yeniliğe açıklık, kültürel değerleri koruma ve geliştirme*” değerlerinin öğrencilere kazandırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedirler. Söz konusu değerlerin 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında da olmadığı gözlenmiştir. Ülkemizin içinde bulunduğu son toplumsal problemler dikkate alındığında özellikle barış, toplumsallık ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme değerlerinin öğrencilere mutlaka kazandırılması önemli ve ihtiyaç olarak görülebilir (Tay ve Baş, 2015). Bu değerlerin okul öncesi eğitimden itibaren çocuklara kazandırılmaya başlamasının değerler eğitiminde sürdürülebilirliği ve niteliği artırmada önemli olabilir.

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının sırasıyla sosyal ve duygusal, bilişsel, dil, öz bakım alanındaki kazanımlar açısından sarmallık niteliği gösterdiği tespit edilmiştir. Motor Gelişim alanı ile ilgili Hayat Bilgisi Öğretim Programında herhangi kazanıma rastlanılmamaktadır. Ayrıca Hayat Bilgisi Öğretim Programında çocuk haklarına yönelik herhangi bir kazanıma rastlanılmamaktadır. Okul Öncesi Eğitim Programında ise sosyal ve duygusal gelişim özelliğinde “Kazanım 6. Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.”

kazanımında açıklamalar incelendiğinde Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden hareketle konuya yer verilmiştir. Ancak bu konunun Hayat Bilgisi Öğretim Programında sarmal bir şekilde yapılandırılması da çocuk haklarının uygulanması ve yaşatılması açısından önem arz etmektedir (Meray, 2012; Uçuş, 2009). Bu konudan hareketle, Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programında çocukların korunma haklarına (istismar vb.) ilişkin herhangi bir kazanıma da rastlanılmamıştır. Çocukların bu gibi tehlike durumlarında ne yapacaklarına ilişkin bilinç oluşturmak için eğitici çalışmalara yer verilebilir (Uçuş ve Dedeoğlu, 2016). Okul öncesi eğitim programında Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar sadece bilişsel gelişim özelliği kapsamında “Kazanım 21. Atatürk’ü tanır ve Türk toplumu için önemini açıklar.” ve sosyal ve duygusal gelişim kapsamında “Kazanım 11. Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.” ifadesi ile yer almıştır. Bu kapsam çocukların geçmiş, bugün, gelecek bağlantısını kurması açısından genişletilerek verilmelidir. Ayrıca Okul Öncesi Eğitim Programına tarih ve coğrafya ilişkili kazanımlar eklenerek hayat bilgisi ve sosyal bilgiler okur yazarlığının oluşması açısından faydalı olabilir. Çocuklar erken yaşlarda itibaren yaşadıkları dünyayı anlamlandırmaya başlarlar. Çocuklar insan-çevre ilişkisini anlamak için doğayı ve yaşanan alanı keşfetmek için, doğal merak ile ve beş duyu organlarını kullanarak anlamlandırmalar yapar. Çocuklar zengin ve oyun destekli aktivitelerle sosyal çevresini, coğrafik kavramları, becerileri ve bilgiyi yapılandırır (Gandy, 2007). Çocuğun yaşadığı zaman diliminden öncesini fark ettirme, tarih okur yazarlığı kazandırma, tarihsel olayları yorumlama ve analiz etme, kronolojik algı oluşturma, araştırma ve soruşturma becerisi kazandırma küçük yaşlardan itibaren verilebilir (Tuğrul ve Güler, 2007; Wallace, 2005). Bulduğumuz andan öncesi, yani bir geçmiş olduğunun farkına varılmasıyla ilgili soruların cevaplarını veren tarih öğrenmede de (Tuğrul ve Güler, 2007) hatırd tutma ve akıl süzgecinden geçirerek öğrenme önem taşımaktadır. Bu nedenle tarihsel düşünme becerilerinden kronolojik düşünme, tarihi kavrama, tarihi analiz etme ve yorumlama, tarihi araştırma becerisi edinme, tarihi olaylar hakkında karar verme (Tuğrul ve Güler, 2007) çocuklara küçük yaşlarda kazandırılmaya başlanmalıdır. Ayrıca çocukların kişisel ve ailesel tarihi, yaşadığı çevre ve yaşadıkları toplum, farklı kültürler ve yaşadıkları çevreler, bilim ve teknolojiye keşifler yine erken çocuklukta Hayat Bilgisi dersini destekleyen konular olarak eğitim sürecinde yer alabilir (Tuğrul ve Güler, 2007). Mevcut okul öncesi eğitim programında doğrudan tarih, coğrafya ya da vatandaşlık ile ilgili kazanımlara sahip olmasa bile programın eklektik ve esnek yapısı (MEB, 2013) örtük olarak ya da tematik yaklaşım desteği ile temel bilgi ve beceriler kazandırabilir (Akhan ve Şimşek, 2015; Tuğrul ve Güler, 2007).

Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programının öz bakım becerileri alanında kazanımlar açısından karşılaştırıldığında sarmallık niteliği gösterdiği saptanmıştır. Bu bulgu çocuğun ilkökula hazırlık sürecinde öz düzenlemesini sağlaması ve temel yaşam becerileri kazanması açısından önemlidir. Araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak, temel eğitim çatısı altında okul öncesi eğitim ile ilkökul eğitiminin genel hedeflerinin ortak bir payda altında buluşturulması hazırlanan öğretim programları ve öğretmen yeterliklerine de etki edecektir. Bu kapsamda, eğitim programları hazırlanırken okul öncesi ve ilkökul alan eğitimcilerinin ortak çalışması sayesinde çocukların bütüncül gelişimlerini sağlanabilir. Erken çocuklukta hayat bilgisi, sosyal bilgiler ilgili sarmal sürdürülebilir bir okuryazarlığın oluşması adına temel vatandaşlık becerileriyle desteklenmiş öğretim süreçlerinin planlanması, öğretmenlerin uygun materyaller, etkinlik örnekleri, konu alanı bilgisiyle bilgilendirilmesi önemli olabilir (Haktanır, Güler ve Öztürk, 2016). Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitim Programı ve Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki kazanımlarını ne düzeyde ve nasıl kazandırdığı tespit edilebilir, gelecek programlar buna dönük tasarlanabilir. Öğretmenlerin her iki programdaki kazanımları ne düzeyde ve nasıl kazandırdığının boylamsal araştırma deseninde tespit edilmesi gelecek araştırmalardan biri olabilirken, gelecek programların sarmallık perspektifinde buna göre tasarlanması önerilebilir.

Kaynaklar

- Akhan, N. E. ve Şimşek Çetin, Ö. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal bilgiler eğitimine yönelik ilgilerinin ve görüşlerinin belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(2), 551-558.
- Aktın, K. (2014). Okul öncesi dönemde sosyal bilgiler eğitimi: mesleklerin öğretimine yönelik bir durum çalışması. *Turkish Studies*, 9(5), 139-155.
- Aladağ, S. (2016). Hayat bilgisi öğretimi. S. Güven ve S. Kaymakçı (Yay. haz.). *Hayat Bilgisi: Tanımı, Amacı ve Doğası* içinde (s. 2-19). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000). *Çocuk gelişimi*, İstanbul: Ya-Pa Yayın.
- The Organization for Economic Cooperation and Development [OECD] (2004). *Starting strong curricula and pedagogies in early childhood education and care five curriculum outlines*. Erişim adresi: <https://www.oecd.org/edu/school/31672150.pdf>
- Büyükalın Filiz, S. ve Kaya, V. H. (2013). İlköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programı ile fen bilgisi öğretmenliği lisans ve lisansüstü öğretim programının felsefe, amaç ve içerik ilişkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 185-208.
- Binbaşioğlu, C. (2003). *Hayat Bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çalışkan-Dedeoğlu, N. ve Alat, Z. (2012). Harmony between Turkish early childhood and primary mathematics education standards. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(3), 2280–2285. Erişim adresi: <http://search.proquest.com/docview/1361841903?accountid=14902>
- Chapin, J. R. (2013). *Elementary social studies a practical guide (8th Ed.)*. USA: Pearson.
- Coelho, C. S. ve Moles, D. R. (2015). Student perceptions of a spiral curriculum. *European Journal of Dental Education*, 20(3), 161-166. doi: 10.1111/eje.12156
- Coşkun-Keskin, S. ve Daysal-Ersoy D. (2012). Erken çocukluk döneminde sosyo- kültürel eğitime dair örnek bir çalışma: Mimar Sinan. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4, 117–130.
- Coşkun-Keskin, S. ve Kırtel, A. (2012). Erken çocukluk döneminde Türk kültürüne ait sanat örnekleri aracılığıyla sosyo-kültürel eğitim. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 32-51.
- Demirel, Ö. (2008). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dereeli-İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: Sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 249-268.
- Erdoğan, S. (2010). Erken çocukluk döneminde televizyonun sosyal gelişime ve değerler eğitimine etkisi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications* içinde (s. 764-767).
- Erkan, S. ve Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Dunlop, A. W. ve Fabian, H. (2007). *Outcomes of good practice in transition processes for children entering primary school: Working paper 42*. The Hague.
- Gandy, S. K. (2007). Developmentally appropriate geography. *Social Studies and The Young Learner*, 20(2), 1–3. Erişim adresi: www.papers3://publication/uuid/2F2D5A3E-0CC3-4DF4-861C-3BFA82567387
- Gibbs, B. C. (2014). Reconfiguring Bruner: Compressing the spiral curriculum. *Phi Delta Kappan*, 95(7), 41–44. <http://doi.org/10.1177/003172171409500710>
- Güçlü, M. (2015). Türkiye'de değerler eğitimi konusunda yapılan araştırmalar. *Journal of International Social Research*, 8(38), 730-732.
- Gültekin, M. (2015). Çocuğun yaşamından dünyaya açılan pencere: Hayat Bilgisi öğretim programı. M. Gültekin (Yay. haz.) *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (s.15-42). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Gültekin, M., Gürdoğan-Bayır, Ö. ve Göz, N. L. (2013). 2004 sosyal bilgiler öğretim programında yeni anlayışlar: 1998 öğretim programından farklılıkları açısından bir inceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 24-49.
- Haktanır, G., Güler, T. ve Öztürk, D. K. (2016). Education for sustainable development in Turkey. J. Siraj-Blatchford, C. Mogharreban ve E. Park (Yay. haz.). *International Research on Education for Sustainable Development in Early Childhood* içinde (s. 139-153). Springer International Publishing.
- İnci, E. (2009). *Erken çocukluk dönemi öğrencilerinin değer yönelimlerinin sosyo-ekonomik düzey, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Karabağ, G. ve İnal, S. (2013). Hayat bilgisi dersi öğretim programının tanımı. S. Öğülmüş (Yay. haz.). *Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı* içinde (s.31-51). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kamaraj, I. ve Kerem, E. A. (2006). Erken çocukluk dönemi 'barış' değerine evrensel bir bakış. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 93-104.
- Kaya, Y., Günay, R. ve Aydın, H. (2016). Okul öncesi eğitimde drama yöntemi ile işlenen değerler eğitimi derslerinin farkındalık düzeyi üzerindeki etkisi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 23-37.
- Kirman, J. M. (2008). *Elementary social studies: creative classroom ideas (4th Ed.)*. Canada: Pearson-Prentice Hall.
- Kostelnik, M. J., Soderman, A. K. ve Whiren, A. P. (2011). *Developmentally appropriate curriculum (5th Ed.)*. USA: Pearson.
- Köksal, O., Balaban-Dağal, A. ve Duman, A. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 46, 379-394.
- Maxim, G. W. (1999). *Dynamic social studies for elementary classrooms (7th Ed.)*. USA: Pearson Education.
- Merey, Z. (2012). Children rights in social studies curricula in elementary education: A comparative study. *Educational Sciences: Theory ve Practice*, (Special Issue Autumn), 3273-3284.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *Okul öncesi eğitim programı (36-72 aylık çocuklar için)*. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Hayat bilgisi öğretim programı (1, 2 ve 3. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- Mindes, G. (2005). Social studies in today's early childhood curriculum. *Young Children*, 60(5), 1-8.
- Mindes, G. (2014). *Social studies for young children: preschool and primary curriculum anchor (2nd Ed.)*. USA: Rowman ve Littlefield Education.
- National Council for Curriculum and Assessment [NCCA]. (2016). *Transition from preschool to primary school*. (19). Erişim adresi: http://www.ncca.ie/en/file/early/ResearchReport19_LR.pdf
- Neslitürk, S. (2013). *Anne değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Oruç, C. (2010). Okul öncesi dönem çocuğunda ahlaki değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 1(2), 37-61.
- Özsırkıntı, D., Akay, C. ve Yılmaz-Bolat, E. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşleri (Adana ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 313-331.
- Pamuk, İ. ve Pamuk, A. (2016). Almanya'da Sachunterricht ve Türkiye'de hayat bilgisi ders kitaplarında okulda demokrasi uygulamalarına örnek olarak sınıf başkanı seçimi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(2), 67-83.

- Sağlam, H. İ. (2015). Toplum, birey ve doğaya bütüncül bakış: Hayat bilgisi. M. Gültekin (Yay. haz.) *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (s.1-15). İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Samur, A. Ö. (2011). *Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Sapsağlam, Ö. (2016). Okul öncesi eğitim programlarında yer alan hedeflerin değerler açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 11(9), 683-700.
- Sıcak, A. (2014). Fen ve teknoloji öğretim programı sarmallığının incelenmesi: 2005 fen ve teknoloji öğretim programı örneği. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 182-192.
- Sıcak, A. ve Eker, C. (2016). Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımlarının öz düzenleme becerileri açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 129-144.
- Sönmez, V. (2001). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı* (9. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat Bilgisi öğretimi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2007). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. (13. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tay, B. ve Baş, M. (2015). 2009 ve 2015 yılı Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 341-374.
- Tuğrul, B. ve Güler, T. (2007). Okul öncesi çocuklarına yönelik sosyal çalışma alanında tarih ve coğrafya eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(33). 29-35.
- Uçuş, Ş. (2009). *Çocuk hakları sözleşmesi'nin ilköğretim programlarındaki yeri ve sözleşme'ye yönelik öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uçuş, Ş. ve Dedeoğlu, H. (2016). Preparation and evaluation of children's rights education curriculum: an action research regarding on protection rights module. *International Journal of Progressive Education*, 12(3).91-109.
- Wallace, M. C. (2005). *Social studies-all day, every day in the early childhood classroom*. USA: Thomson Delmar Learning.
- Woodhead, M. ve Oates, J. (2007). *Early childhood in focus*. Erişim adresi: www.bernardvanleer.org
- Yeboah, D. A. (2002). Enhancing transition from early childhood phase to primary education: evidence from the research literature. *An International Research Journal*, 22(1), 51-68. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.1080/09575140120111517>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin yayınları.
- Yıldırım, G. ve Karaman, N. N. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal duygusal uyumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(9), 965-978.
- Yıldırım, O., Sinan, O. ve Güngör, B. (2005). Lise 1. sınıf biyoloji dersi “yaşamın temel bileşenleri” ünitesinin analizi ve aşamalılık ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 209-226.

Extended Abstract

Introduction

Preschool education aims to prepare primary school children holistically. To achieve this aim, it is based on cooperation with other disciplines. Early childhood education forms the basis for the teaching of life knowledge while the individual is in harmony with the society regarding the individual, society, and nature. In the twenty-first century, young children must operate in a society that values respect for diversity and appreciation of conventions and rules in a broad spectrum. Social studies curricula can support children as they solve classroom and school issues as well as investigate neighborhood and community problems. The curricula of social studies use big ideas to connect with the kids and deepen their understanding of their relevant social world

(Mindes, 2005). The pre-school education program is an organized educational framework or structure with general and specified particular aims and achievements, which includes activities that the teacher tries to earn these goals through the day. The preschool education curriculum is an eclectic, child-centered, integrative and spiral curriculum that will support the whole development of the child in the preschool period. The preschool program is of particular importance for the preparation of the child's primary school in the teaching of basic life skills. It also incorporates a variety of activities that will form the basis for the first literacy period. These activities include the child's feeling, recognition, awareness, and understanding of the process. The pre-school education program was also designed to support the developmental stages of the child (cognitive, language, socio-emotional, psychomotor, self-care domains), and the child was raised to prepare for elementary school regarding various factors (physiological, mental, environmental, emotional). The subject of "Social Studies" between Grade 1st-Grade 3rd involves integrated studies which is also called "Life Science." It is inspired from Germany's primary education system called "Sachunterricht" (Pamuk & Pamuk, 2016). "Sachunterricht" is comprised of many subjects focusing on social sciences such as social- cultural and economics knowledge, biology, citizenship education, history, geography, health, and safety. The social studies for Turkey is also called "The Life Science curriculum" which is a program created with the motivation from the interdisciplinary approach, giving the children basic life skills, real life learning-teaching processes, and school learning opportunities. The spiral approach is generally one of the approaches that are used in the process of organizing contents to improve the curriculum, and it is based on the foundation of new learners on preliminary learning (Sönmez, 2007). In the current study, the spiral curriculum is a programming approach that considers the principle of succession between objectives at the re-teaching of objectives (Demirel, 2008).

Method

This research is a descriptive study in the screening model. In the current study, the spiral relationship between Preschool Education Curriculum developed in 2013, and current 1st Social Studies Curriculum (Life Science) which was developed in 2017 was examined in comparison with text analysis method. The study group of work constitutes the achievements of the preschool education curriculum and the first-class objectives and objective indicators in the 1st-grade social studies curriculum developed in 2017. Document analysis was used in the analysis of the data.

Result and Discussion

When the spiral achievements in the preschool education program are compared regarding their development levels, it has been determined that the most rated objectives that can be associated with 1st Social Studies Curriculum are in the field of social and emotional development, cognitive and self care development domains. Pre-school education curriculum and social studies curriculum unit/development areas, objectives and objective indicators, compared with values, skills, the most rated objectives in early childhood education curriculum are cognitive development, it is summarized that no related objectives are in the field of motor development. The most related objectives in the Social Studies Curriculum are the life unit of our school, while the least benefit is presented within the life unit of our country. When we look at the general dimension, the gains of the pre-school education program are more than the life education curriculum. According to the duration of the lesson, the teaching activities in the early childhood education program are free to be done within one year, while the lesson hours are more in the life science teaching program. When the general objectives of the pre-school education program and life education curriculum are compared, Pre-school education program forms the basis for the life science curriculum regarding purpose. The preschool education curriculum and the social studies curriculum have similar characteristics when compared regarding their characteristics. It provides adaptation for children with special needs in the early childhood education program. However, for the individuals who need special education in the social studies curriculum, the achievement dimension is left out. When comparing Preschool Education Curriculum And Social Studies Curriculum in terms of skills in the context of early childhood education; problem solving,

balanced nutrition, observation, self-care, obeying rules, perception of place, protection of health, recognition of national and cultural values, self-recognition, business association and social participation skills are spiraled with 1st grade Social Studies Curriculum. It has been determined that creative thinking and critical thinking skills in the preschool education curriculum are not in the social studies curriculum. When it comes to the comparison of the values in preschool education curriculum with social studies curriculum (1st Grade), love, respect, responsibility, solidarity, sharing, tolerance, cooperation, justice, scientific, awareness, assiduousness and self-esteem in the early childhood education curriculum are common values. It was determined that Preschool Education Curriculum and 1st Social Studies Curriculum are particularly spiral when compared in terms of main objectives, units in cognitive development, language development, social and emotional development, and self-care skills. By looking at the results of the research, it can be determined how and in what way teachers have gained the pre-school education curriculum and social studies curriculum (1st Grade), and future programs can be designed for this.